

Milan RADIĆ, dr.

**AKADEMIK PETAR STRČIĆ – SUOSNIVATELJ
POVIJESNOGA DRUŠTVA OTOKA KRKA (1969.), GLAVNI
UREDNIK “KRČKOGA ZBORNIKA” (od 1970., sv. 1.-54.)
I “POSEBNIH IZDANJA” (od 1971., sv. 1.-45.)**

UDK: 929 STRČIĆ, P.
UDC: 908(497.5)(210.7 Krk)

Stručni rad
Profesional paper

dr. Milan RADIĆ, specijalist-radiolog
Dom zdravlja Krk,
predsjednik Povijesnoga društva o. Krka
HR – 51511 MALINSKA
Obala 41

Ključne riječi: Strčić, *Povijesno društvo otoka Krka*, “Krčki zbornik”, “Posebna izdanja”, glavni urednik

Petar Strčić 1969. godine jedan je od glavnih sudionika u osnivanju Povijesnoga društva otoka Krka (tada je podružnica Povijesnoga društva Hrvatske). Glavni je urednik “Krčkoga zbornika” (od 1970., sv. 1.-54.) i “Posebnih izdanja” (od 1971., sv. 1.-45.) te tajnik Uredništva “Male knjižnice” (od 1997., sv. 1.-5.). Objavljene su sinteze, monografije, doktorati, magisteriji, rasprave, građa, književna i druga djela. Pojedini svesci tiskani su u sunakladništvu, npr., i s Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti. Tematski je raspon sadržaja od kulturne, gospodarske, vjerske, pravne, političke i druge povijesti preko književnih djela do pitanja o narodnome životu i običajima. Pojedini su tomovi tiskani i u više tisuća primjeraka, dijelom i na stranim jezicima, a jedan i u New Yorku. U okviru Društva P. Strčić sam je ili u suradnji pripremio i niz znanstvenih i drugih skupova, izložaba, stručnih ekskurzija, utjecao na osnivanje ili uređivanje muzeja, knjižnica, arhivskih spremišta, na sanaciju povijesnih spomenika, konzerviranje rukopisa, itd.

Stara je povijest udruživanja i nakladništva na otoku Krku. Ta dovoljno je navesti samo brašćine (bratovštine) i na stotine misala, brevijara i drugih crkvenih i vjerskih djela koja su nastala na samome otoku, kao i brojni proizvodi notara i notarijskoga sustava; djela su još dragocjenija jer su pisana hrvatskim jezikom i pismom, glagoljicom. Sva su pisana rukom. Ali Blaž Baromić, senjski kanonik, potkraj XV. st. postao je prvi hrvatski tiskar; bio je iz Vrbnika. No, i na samome otoku djelovale su tiskare, a najznamenitija je "Kurykta" u gradu Krku, koju je osnovao dr. Antun Mahnić, krčki biskup; i njegova Staroslavenska akademija dala je značajnu znanstvenu i stručnu produkciju, u počecima XX. stoljeća. Pred početak Drugoga svjetskog rata u Zagrebu je objavljeno nekoliko godišta "Krčkoga kalendara", tamošnjega društva otočana. A i pojedinci su se na otoku i izvan njega isticali objavljivanjem svojih djela, kao npr. u drugoj polovici XIX. st. dr. Ivan Črnčić iz Polja, slavist, povjesničar, kanonik i voditelj Svetojeronimskoga zavoda u Rimu te član JAZU u Zagrebu. Nakladnička djelatnost na samome otoku Krku zamrla je poslije II. svjetskog rata, ali o njemu su tiskani radovi u ostaloj tadašnjoj Hrvatskoj; nekoliko "Krčkih kalendara" tiskano je u SAD-u.

Agilni franjevci na otočiću Košljunu u Puntarskome zaljevu otoka Krka, u međuvremenu, u XX. st. duže su vrijeme sređivali svoje sakralno kulturno i drugo blago, a počeli su ga i izlagati; u 60-im godinama XX. st. počeo im je pomagati i mladi, diplomirani povjesničar Petar Strčić (rođen u Krasu na o. Krku, no živio je u Rijeci), tada asistent Sjeverojadranskoga instituta za etničke odnose, historiju i ekonomiju JAZU u Rijeci. A fra dr. sc. Nikola Španjol, zamislio je pripremu i objavljivanje opširnijega zbornika o franjevcima na tome krčkome otočiću (ovdje su sljedbenici sv. Franje Asiškoga od polovice XV. stoljeća). Taj franjevac znatno se isticao u organizaciji spašavanja i konkretnih, restauratorskih i konzervatorskih zahvata u spomeničko blago te u predstavljanju i knjižnoga i muzejskoga blaga u nizu samostana na našoj obali (u okviru Provincije sv. Jeronima, sa sjedištem u Zadru), pa tako i na krčkome otočiću Košljunu. Obeshrabren nedostatkom suradnika i priloga za planirani zbornik, zatražio je pomoć od najmlađega, ali već primijećenoga kao vrlo vrijednoga i sposobnoga djelatnika, od Akademijina asistenta P. Strčića, koji je bio iz krčke Dobrinjštine kao i taj popularni pater Lodoviko. No, i asistent je ustanovio da nema dovoljno zainteresiranih autora za realizaciju tako velikoga izdavačkog projekta, pa je dr. Španjolu predložio da njih dvojica svoju volju i veliku radnu energiju usmjere na pripreme za objavljivanje "Krčkoga zbornika", sa sadržajima razne problematike i iz raznih područja pa će se autori lakše naći; taj zbornik može biti i periodika, a izdavač neka mu bude Povijesno društvo o. Krka, koje će tek biti osnovano. Nekoliko objavljenih zbornika potaknut će moguće suradnike, pa će se moći pomišljati i na sinteze i monografije, pa tako i o franjevačkome o. Košljunu.

Dr. Nikola Španjol odmah je asistentov prijedlog prihvatio s vidljivim oduševljenjem i zajedno s Petrom Strčićem posjetio sve voditelje državnih, političkih, crkvenih, prosvjetnih, kulturnih i drugih institucija i udruženja tada jedne općine koja je upravno obuhvaćala cijeli o. Krk. Njihov je dobro obrazloženi prijedlog rado i odmah prihvaćen, pa je Povijesno društvo o. Krka osnovano 1969. godine.

Prvi predsjednik Društva postao je Ljubo Karabaić, prosvjetni savjetnik i direktor osnovne škole u Rijeci, potpredsjednik dr. fra N. Španjol, a glavni urednik izdanja Povijesnoga društva o. Krka P. Strčić. Sljedeće je godine objavljen prvi, vrlo opsežan svezak "Krčkoga zbornika" (tiskan je čak na 605 stranica); ugledao je svjetlo dana s uvodnim proslavom glavnoga urednika P. Strčića, ali, na veliku žalost svih, i njegovim nekrologom fra dr. Nikoli Španjolu, koji je u međuvremenu iznenada preminuo (Petar Strčić oba je izdanja svojega pregleda povijesti franjevačkoga o. Košljuna posvetio tomu svome velikom prijatelju, pateru Lodoviku).

Slijedeći brojne zamisli fra dr. Španjola, ali i proširujući ih u skladu s odličnim prihvatom Zbornika u svim sredinama o. Krka, slijedeći odjek i izvan njega, po ostaloj Hrvatskoj i tadašnjoj Jugoslaviji, pa i u inozemstvu, već je iste godine objavljen jedan svezak Zbornika. Pet godina kasnije objavljen je i prvi tom "Posebnih izdanja", istodobno i kao četvrti svezak "Krčkoga zbornika". Bila je to koautorska knjiga mons. Mihovila Bolonića, tajnika Krčke biskupije, i P. Strčića o "Hrvatskoj čitaonici" u Vrbniku, prvoj takvoga imena u tadašnjoj pokrajini Istri s Kvarnerskim otocima (u austrijskome dijelu Austro-Ugarske).

Nizali su se "Krčki zbornici" i "Posebna izdanja" Povijesnoga društva o. Krka, i to stalno pod znalačkom rukom glavnoga urednika, pa čak i u najteže doba nije se posustalo, u doba velikosrpske oružane agresije na Hrvatsku i u početcima saniranja teških posljedica Domovinskoga rata – u žrtvama i prihvatu velikoga broja prognanika i izbjeglica s okupiranih područja ostale Hrvatske svoj veliki obol dao je i o. Krk.

Tako je upravo u tome teškome nevremenu, od 1990. do 1997. god. objavljeno čak 18 svezaka "Krčkoga zbornika". Među njima i prvi svezak "Kvarnerskoga zbornika" otoka Krka, Raba, Cresa, Lošinja i Paga te drugih, manjih otočića, koji je ujedno i "Krčki zbornik", sv. 31., i jubilarni tom, sv. 25. "Posebnih izdanja" Društva. Bila je to inicijativa P. Strčića, a u povodu 80. obljetnice života dr. sc. Karmela Zazinovića, krčkoga biskupa u miru; sadržaj Zbornika – uz radove o samome slavljenuku – činio je i izbor biskupovih radova, cijela jedna zbirka vrijednoga sadržaja. Objavljene su, potom, npr. i doktorske disertacije Antona Bozanića i Petrice Novosel-Žic, pa magistarski rad Matea Žagara, itd.

Pojedini svesci Zbornika, kao i "Posebnih izdanja" tematskoga su sadržaja, jer je glavni urednik dao objaviti, npr., i četiri sveska zborničkoga sadržaja o Bašćanskoj ploči (dva su također izdanja Društva, ali izvan serije Krčkoga zbornika); a i prvi svezak "Male knjižnice", iz pera je prof. dr. sc. i akademika Luje Margetića, govori također o tome znamenitom spomeniku. Ima svezaka, npr., i o Krčanima u SAD-u, tu je i sinteza povijesti Vrbnika mons. Mihovila Bolonića, pa čak četiri toma o Puntu, čiji je autor Alojzije Ragužin, također svećenik; govor je o povijesnim, crkvenim i drugim temama kojima je u povijesti bio zaokupljen Punat. Objavljeni su i zbornici o narodnome životu i običajima o. Krka, tu je i građa za bibliografiju ovoga otoka. Pretiskano je i kultno djelo Vjekoslava Klaića iz 1901. god. o Frankopanima u razdoblju kada su uglavnom bili knezovi Krčki, s opsežnim pogovorom P. Strčića. Ima i zbornika

i knjiga o radničkome pokretu i NOP-u u cjelini o otoku Krku, te zasebno o bašćanskome području, o velikim oružanim sukobima s nadmoćnim fašističkim (do 1943.) i nacističkim okupatorom (od 1943.) iz Italije i Njemačke. Prevedena je u Italiji, a u nas objavljena opsežna knjiga Ane Marije Fiorentin (rođena je Krčanka, Talijanka), a govori o gradu Krku, pa i o cijelome otoku. Jedan je svezak posvećen fotografskomu bilježenju Malinske u povijesti i prošlosti; Malinska je u znatnome turističkom previranju, pa vrijedi pravodobno zabilježiti kakva je bila nekada. Tiskan je i zasebni svezak o gimnaziji u Krku (Strčić je iz Društva potaknuo pokretanje serije zasebnih njezinih zbornika - "Ljetopis"), o franjevačkome samostanu na o. Košljunu (1. i dopunjeno, 2. izdanje; knjiga je autora P. Strčića, a objavio je i fotomonografiju o tim fratrima, no, izvan nizova krčkoga Povijesnoga društva). Tiskana je pjesnička zbirka Pavla Žužića, kao i kapitalno izdanje o glagoljaškome Krčkom statutu iz 1388. god. u Vrbniku i knjiga o krčkim *nanizmima* ("patuljcima"), autorice prof. dr. sc. Božene Kopajtić, itd. Gotovo svi radovi imaju sažetke na stranim jezicima.

Knjige i zbornici objavljuvani su i u sunakladništvu s vrlo uglednim institucijama i društvima, npr., s Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti, Kršćanskom sadašnjosti u Zagrebu itd., a financirala ih je uglavnom nekadašnja jedina općina za cijeli o. Krk; tiskanje nekoliko svezaka novčano su omogućili i kopneni financijeri, i oni u SAD-u, naši iseljenici. Glavni je urednik poticao objavljivanje i više izdanja o otoku Krku i otočanima i u drugih izdavača (npr., i nekoliko raskošnih fotomonografija). Tako je, npr., knjigu o brodogradilištu u Puntu financiralo samo to poduzeće.

Društvo je samo ili u suorganizaciji s HAZU, Maticom hrvatskom, Hrvatskim društvom književnika, Povijesnim društvom Hrvatske itd. priredilo i vrlo visok broj znanstvenih i stručnih te kulturnih skupova, pa tek, primjerice, navodimo simpozije o Bašćanskoj ploči, uroti Zrinskih i Frankopana, Staroslavenskoj akademiji u Krku, velikoj glagoljskoj baštini, zatim u povodu visoke obljetnice dolaska franjevac na o. Košljun (polovicom XV. st.), pa osnovne škole u Dobrinju, prve hrvatske gimnazije u Istri i na Kvarnerskim otocima (na o. Košljunu), oslobođenja otoka Krka, o Frankopanima, o književniku i političaru Antunu Bonifačiću, o teologu i povjesničaru emeritisu prof. dr. sc. fra Atanaziju Mataniću, o melografu Nedjeljku Karabaiću.

Opće je mišljenje da je dr. sc. fra Nikola Španjol prije gotovo 40 godina izvrsno "pogodio" s odabirom dr. sc. Petra Strčića, potkraj 60-ih godina veoma mladoga Akademijina asistenta za prvoga glavnoga urednika izdanja Povijesnoga društva o. Krka, pa tako i "Krčkoga zbornika", te je sasvim prirodno bilo da 90-ih godina postane i tajnikom uredništva tada pokrenute "Male knjižnice". Kao glavni urednik prof. P. Strčić stalno je znalčki vodio i uređivačku politiku, svestrano i s raznih aspekata zahvaćajući u bogate sadržaje povijesti o. Krka. Isto tako znao je odabrati i dobre članove uredništava ili urednike pojedinih izdanja, pa su među njima i akademik Branko Fučić, direktor gimnazije u Krku Franjo Matejčić, direktor Pomorskoga i povijesnoga muzeja Hrvatskoga primorja u Rijeci Rikard Žic, dekan-župnik u Malome Lošinju dr. Anton Bozanić itd. Isto tako, znao je odabrati i autore kvalitetnih priloga trajne vrijednosti; tako su među autorima, npr., akademici Branko Fučić, Branimir

Gušić, Lujo Margetić, Hodimir Sirotković, Miroslav Šicel i Josip Vončina. Tu su i brojni drugi znanstvenici i sveučilišni profesori, arhivski, muzejski i knjižničarski, privredni i drugi djelatnici, npr., dr. sc. Radojica Barbalić, dr. sc. Anton Bozanić, mons. Mihovil Bolonić, književnik Nikola Bonifačić Rožin, prof. dr. sc. Jakov Bratanić, dr. sc. Lovorka Čoralić, prof. dr. sc. Nikola Čubranić, prof. dr. sc. Milivoj Dujmović, prof. dr. sc. Renata Dobi Babić, dr. sc. Stjepan Frančičković, dr. sc. Antun Giron, prof. dr. sc. Katica Ivanišević, dr. sc. Bosiljka Janjatović, prof. dr. sc. Ratimir Kalmeta, prof. dr. sc. Nada Klaić, dr. sc. Danilo Klen, Vojmir Kljaković, prof. Ive Jelenović, dr. sc. Tomislav Lovrić, dr. sc. Mauricije Magašić, prof. dr. sc. Radmila Matejčić, mons. dr. sc. Anton Mrakovčić, dr. sc. Aleksandra Muraj, mr. sc. Darinko Munić, prof. dr. sc. Petrica Novosel-Žic, dr. sc. Ante Šonje, dr. sc. Ivan Očak, dr. sc. Marija Pantelić (časna sestra Agneza), dr. sc. Valentin Putanec, prof. Milan Radić, prof. dr. sc. Boris Prikril, dr. sc. Mihael Sobolevski, dr. sc. Ante Šonje, prof. Vjekoslav Štefanić, prof. dr. sc. Marija Turk, dr. sc. Franjo Velčić, Bartol Zmajčić, prof., dr. sc. Mateo Žagar, dr. sc. Vinko Žganec, mons. Ive Žic Rokov – itd. Dakako, u izdanjima Društva svoje radove objavljuje i akademik Petar Strčić.

Dr. sc. Petar Strčić u međuvremenu postao je glavni urednik, urednik ili član uredništava i niza drugih zbornika, časopisa i posebnih izdanja, jedan od najplodnijih u hrvatskome nakladništvu uopće. Ali, stalno je najuže vezan uz "Krčki zbornik" i "Posebna izdanja", kao i u cjelini uz djelovanje Povijesnoga društva otoka Krka. Tako sam ili sa suradnicima ima i sada u pripremi više svezaka, u sva tri knjižna niza Društva. Veoma je visok broj kulturnih i znanstvenih projekata ostvaren na o. Krku od vremena osnivanja Društva 1969., velikom zaslugom i prof. Strčića. Što se tiče izdavačke djelatnosti, valja istaknuti da ima vrlo malo i većih i materijalno bogatijih sredina, a da se i ne govori o otocima, koje imaju oko petnaestak tisuća stanovnika i koje su voljne i sposobne u 36 godina (a od toga i nekoliko godina u ratu!) objaviti čak 106 tomova i svezaka zbornika i posebnih izdanja! Upravo takva plodna aktivnost bila je uzor i drugima te je potaknula na otoku i izvan njega niz sličnih i drugih djelatnosti, pa tako i izdavačku produkciju. U znatnome njihovu dijelu aktivno je sudjelovao, a i sada bitno sudjeluje i glavni urednik izdanja Povijesnoga društva otoka Krka, akademik Petar Strčić.

SUMMARY

ACADEMICIAN PETAR STRČIĆ: CO- FOUNDER OF HISTORICAL SOCIETY OF THE ISLAND OF KRK (1969), CHIEF EDITOR OF "KRČKI ZBORNIK" (FROM 1970, ISSUES 1-54) AND "SPECIAL EDITIONS" (FROM 1971, ISSUES 1-45)

Milan RADIĆ, med. dr.
HR – 51511 MALINSKA
CROATIA

Key words: Strčić, Historical Society of the Island of Krk, "Krčki zbornik, "Special Editions", chief editor

In 1969 Petar Strčić was one of the main participants in foundation of the Historical Society of the Island of Krk (at that time a branch of Croatian Historical Society). He is the chief editor of "Krčki zbornik" (from 1970, issues 1- 54) and "Special Editions" (from 1971, issues 1- 45) and secretary of the Editorial of "Little Library" (from 1997, issues 1-5). Syntheses, monographs, doctorate theses, MA papers, discussions, materials, literary and other works have been published. Some issues were published in cooperation with Croatian Academy of Sciences and Arts. Thematic range goes from cultural, economic, religious, legal, political and other history over literary works to issues on local life and habits. Some issues were printed in several thousands, partly in foreign languages, one even in New York. Within the Society, P. Strčić alone, or in cooperation, prepared several scientific conferences, exhibitions, professional excursions, influenced the establishment or renovation of museums, libraries, archives, conservation of historic monuments, manuscripts etc.

SOMMARIO

PETAR STRČIĆ: COFONDATORE DELLA SOCIETA STORICA DELL'ISOLA DI VEGLIA (1969), REDATTORE CAPO DI "KRČKI ZBORNIK" (dal 1970, vol. 1-54) E DI "POSEBNA IZDANJA" (dal 1971, vol. 1-45)

dr. Milan RADIĆ
HR – 51511 MALINSKA
CROAZIA

Parole chiavi: Strčić, Società storica dell'Isola di Veglia, "Krčki zbornik", "Posebna izdanja", redattore capo

Nel 1969 Petar Strčić è uno dei partecipanti principali alla costituzione della Società storica dell'isola di Veglia (in quel tempo reparto dipendente della Società storica di Croazia). È redattore capo di "Krčki zbornik" (dal 1970, vol. 1-54) e di "Posebna izdanja" (dal 1971, vol. 1-45), ma anche segretario della Redazione di "Mala knjižnica" (dal 1997, vol. 1-5). Sono state pubblicate molte sintesi, monografie, dottorati, trattati, fonti storiche, opere letterarie ed altre. Alcuni volumi sono stati pubblicati in cooperazione con le altre istituzioni, per esempio con l'Accademia croata di scienze ed arti. I temi variano dalla storia culturale, economica, religiosa, giuridica, politica ed altra, alle opere letterarie e quelle sulla vita e usanze del popolo. Alcuni volumi sono stati pubblicati a migliaia, in parte anche in lingue straniere, uno pure a Nuova York. Nell'ambito della Società, P. Strčić ha preparato, da solo oppure in collaborazione con gli altri, tutta una serie di simposi scientifici ed altri, esposizioni, escursioni specializzate, influenzando anche la costituzione oppure la sistemazione di musei, biblioteche, depositi d'archivio, risanamento dei monumenti storici, conservazione dei manoscritti, ecc.

ZUSAMMENFASSUNG

AKADEMIEMITGLIED PETAR STRČIĆ: MITBEGRÜNDER DES GESCHICHTSVEREINS DER INSEL KRK (1969), HAUPTREDAKTOR VON "KRČKI ZBORNİK" (VON 1970, BDE. 1 – 54) UND VON "POSEBNA IZDANJA" (VON 1971, BDE. 1 – 45)

Dr. med. Milan RADIĆ
HR – 51511 MALINSKA
KROATIEN

Schlüsselwörter: Strčić, Geschichtsverein der Insel Krk, "Krčki zbornik", "Posebna izdanja", Hauptredaktor

Petar Strčić war 1969 Mitbegründer des Geschichtsvereins der Insel Krk (damals Bezirksverein des Kroatischen Geschichtsvereins). Er ist Hauptredaktor von "Krčki zbornik" ("Sammelwerk von Krk") und von der Reihe "Posebna izdanja" ("Besondere Auflagen") sowie Sekretär der Redaktion von "Mala knjižica" ("Ein kleines Buch") (von 1997, Bde. 1-5). Zahlreiche Werke waren veröffentlicht: Synthesen, Monographien, Dissertationen, Magisterarbeiten, Abhandlungen, Geschichtsquellen, literarische Werke... mit Themen über Kultur-, Wirtschafts-, Religions-, Rechts- und Politikgeschichte. Manche Werke wurden in Zusammenarbeit mit der Kroatischen Akademie der Wissenschaften und Künste herausgegeben. Von einzelnen Bänden wurden ein paar tausend Exemplare gedruckt, teilweise in Fremdsprachen und ein Band in New York. Petar Strčić organisierte allein oder in Zusammenarbeit zahlreiche wissenschaftliche und andere Kongresse, Ausstellungen, Exkursionen, veranlasste die Gründung und Einrichtung von Museen, Bibliotheken, Archiven, die Sanierung geschichtlicher Denkmäler, die Konservierung von Manuskripten usw.